

ENERJİDE KRİZ YAKLAŞIYOR:

BAKANLAR “KARAGÖZ-HACİVAT” OYUNU OYNARKEN KURAKLIK, ENERJİ AÇIĞINI SÜRDÜRÜLEMEZ HALE GETİRİYOR

- Türkiye bu yıl eşi görülmemiş bir kuraklık felaketi ile karşı karşıya... Kuraklık, Türkiye’yi enerjide de krizle karşı karşıya bıraktı. Barajları besleyen su miktarı yaklaşık yüzde 60 azaldı. **HES’ler kuruyor**. Elektrik açığını kapatmak için ithalata başvurulacak, doğalgaz santrallerine ağırlık verilecek, bu durum nükleer santral için de bahane yapılacaktır.
- Kuraklığın tarımda yol açtığı felakete karşı önlem almayan AKP hükümeti, enerjide de aynı tavrı sürdürüyor. Konuyla ilgili iki bakan sorumsuzca, gayriciddi açıklamalarla adeta tuluat yapıyor, **Karagöz-Hacivat** oyunu oynuyor, kafa karıştırıyor. Enerji Bakanı **Taner Yıldız**, elektrik üretimi düşecek diyor, “*İran ve Gürcistan’dan* ithalat” diyor. Orman ve Su İşleri Bakanı **Veysel Eroğlu** ise tersini savunuyor; su sıkıntısı olmayacağını iddia ederek “*Barajlar dolu, istenen oranda enerji üretilebilir*” diyor. Büyükşehirlerde içme suyu sıkıntısı yaşanmayacağını da savunan Eroğlu, “*İstanbul’da su kesilirse bıyıklarımı keserim*” diye iddiaya giriyor.
- HES’ler elektrikte maliyetleri dengeleyen en önemli unsur. Ancak kuraklık nedeniyle barajlarda yeterli su birikmemesi, tamamen dışa bağımlı olduğumuz doğalgaza talebi daha da artırdı. Doğalgaz ve diğer ithal ürünlere dayalı her birim üretim artışı, mevcut konjonktürde **zam** demek ve tüketicinin aleyhine. Doğalgazın payının asıl yaz aylarında artacak olması, elektrik birim maliyetlerini artıracak ve herkesi olumsuz etkileyecek, **konutlar, sanayi ve diğer kesimlerin elektrik faturası kabarmak**.
- Enerjide bir yandan talebin karşılanması riske girerken diğer yandan da zam baskısı giderek artıyor. AKP hükümetinin plansız elektrik politikaları nedeniyle **tüketiciler bu yıl zor bir yaz geçirecek**.
- AKP hükümetinin ne kuraklıkla mücadele eylem planı var ne enerji tasarruf planı ne de enerjide arz güvenliği ve ülke yararını gözeten planlı enerji politikaları...
- **Enerji alanındaki sorunların çözümü için hükümet, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversiteler, meslek birlikleri ve ilgili diğer tüm kuruluşlarla koordinasyonu sağlayarak hem uzun vadeli planlar oluşturmalı, hem de kuraklık nedeniyle ufukta beliren krize karşı kısa vadeli önlemler için hızla harekete geçmelidir.**

Türkiye tarımını vuran kuraklık felaketi, enerjide de ülkeyi krizin eşiğine getirirken, AKP hükümeti bu konuda da ciddi önlemler alma ihtiyacı duymuyor. Hükümetin ilgili bakanları bu konuda kolaycı ve sorumsuz açıklamalarla kafa karıştırıyor, birbirini çürüten ifadelerle adeta Karagöz-Hacivat oyunu oynuyor.

HES’LER KURUYOR

Kış mevsiminde kar ve yağmurun yeterince yağmaması yanında, mevcut suyun plansız kullanımı Türkiye’yi elektrikte de bir krizle karşı karşıya bıraktı. Türkiye’nin elektrikte yaklaşık 64 bin megavatlık (MW) kurulu gücü içinde HES’lerin payı 22 bin MW ve toplam

910 santralin yarıya yakını HES'ler oluşturuyor. TEİAŞ verilerine göre 2013 yılında elektrik enerjisi tüketimi önceki yıla göre yüzde 1,3 artarak 245.5 milyar kWh, tüketimi ise yüzde 0,1 azalarak 239,3 milyar kWh olarak gerçekleşti. Geçen yılki elektrik enerjisi üretiminin yaklaşık yüzde 25'ini HES'ler gerçekleştirdi.

Oysa kuraklık nedeniyle HES'ler kuruyor. 2013'ün son çeyreği ve bu yılın ilk dört ayına yağışların yetersiz kalması nedeniyle hidroelektrik santrallerini besleyen su miktarının yaklaşık yüzde 60 azaldığı bildiriliyor. Su yetersizliği nedeniyle bazı HES'lerin üretimi durma noktasına geldi. Özellikle; elektrik üretiminde önemli bir paya sahip olan Keban Barajı'nda su seviyesinin 10 metreye gerilediği dikkati çekiyor. **Keban, Atatürk, Karakaya ve Birecik** barajlarının yeterli su olmadığı için üretim yapamaması durumunda ciddi elektrik kesintileri yaşanabileceği belirtiliyor. Uzmanlar bu ihtimale işaret ediyor ve uyarıyor. HES'lerin elektrik enerjisi üretiminde yaşanacak yüzde 10'luk bir düşüş bile 6 milyar kilovatsaate karşılık geliyor.

DOĞALGAZA YÜKLENİLECEK, İTHALATA BAŞVURULACAK

Bu yıl ihtiyaç duyulan elektriğin ağırlıklı olarak su, doğalgaz ve kömürle çalışan santrallerden karşılanması planlanıyordu. Ancak yağışların yetersiz kalması, elektrik enerjisi arz talep projeksiyonlarını altüst etti. Ortaya çıkan elektrik açığının doğalgaz ve ithalatla kapatılması gündeme geldi. Yaz aylarında doğalgaz santralleri daha fazla çalıştırılacak. Rusya ve Ukrayna arasındaki sorunlar nedeniyle doğalgaz arzında sıkıntı yaşanması ihtimali üzerine elektrik ithalatının artırılmasına karar verildi. Rusya-Ukrayna krizinde herhangi bir kesinti yaşanmaz ise Türkiye yaz aylarında elektrik ihtiyacının önemli bir bölümünü doğalgazla çalışan santrallerde üretecek. Ayrıca İran, Bulgaristan ve Gürcistan'dan daha fazla elektrik alınması öngörülüyor.

ELEKTRİK FATURALARI KABARACAK

Ancak kurdaki yükseliş nedeniyle doğalgazla üretimin maliyeti hızla artıyor. Kur artışlarının önümüzdeki dönemde doğalgaz fiyatlarına daha fazla yansması bekleniyor. Türkiye'nin elektrik enerjisi üretiminin yaklaşık yüzde 61'i yabancı, yüzde 39'u ise yerli kaynaklarla gerçekleştiriliyor.

Hidroelektrik santrallerde maliyetleri dengeleyen en önemli unsurdu. Ancak kuraklık nedeniyle barajlarda biriken suyun bu yıl tahminlerin çok altında kalması, tamamen dışa bağımlı olduğumuz doğalgazın elektrik enerjisi üretimdeki payını artırdı. Doğalgaza ve diğer ithal ürünlere dayalı her birim üretim artışı, mevcut konjonktürde zam anlamına geliyor ve tüketicinin aleyhine bulunuyor. Doğalgazın payının asıl yaz aylarında artacak olması, elektrik birim maliyetlerini artıracak ve herkesi olumsuz etkileyecek, konutlar, sanayi ve diğer kesimlerin elektrik faturası kabarmak.

Enerjide bir yandan talebin karşılanması riske girerken diğer yandan da zam baskısı giderek artıyor. AKP hükümetinin plansız elektrik politikaları nedeniyle tüketiciler bu yıl zor bir yaz geçirecek.

İÇME SUYU TEMİNİNDE DE CİDDİ RİSK VAR

Yağışsızlık, tarım ve enerjinin yanı sıra içme suyu teminini de riske soktu. Kış aylarında kar yağmaması ve bahar aylarında yağışların mevsim normallerinin altında kalması üzerine

hükümet umudu Mart ve Nisan yağmurlarına bağlamış, Orman ve Su İşleri Bakanı Eroğlu, halkı “yağmur duasına çıkmaya” çağırmıştı. Ancak, yeterli yağış olmaması nedeniyle özellikle büyük şehirlere içme suyu sağlayan barajların geçen yıl yüzde 90 olan doluluk oranı bu yıl yüzde 30'lara geriledi. Barajların doluluk oranı 22 Nisan itibariyle İstanbul'da yüzde 31. Ankara'ya su sağlayan barajlardaki doluluk oranı ise yüzde 34 dolayında. Sakarya ve Kocaeli'ye su sağlayan Sapanca Gölü'nün su seviyesinin kritik noktaya indiği bildiriliyor.

Önlem alınmaması durumunda yaz aylarında sağlıklı içme suyuna erişimin zorlaşacağı ve büyük şehirlerde su kesintilerinin gündeme geleceği görülüyor.

KRONİK KURAKLIK TEHLİKESİ KAPIDA, HÜKÜMETİN ÖNLEMİ YOK

Türkiye genelinde yağışlarda ciddi bir düşüş yaşanmasından dolayı bu yıl su kaynaklı elektrik üretimi olumsuz etkilenirken, bunun arızı bir gelişme olmadığı, izleyen yıllarda Türkiye'nin kronik bir kuraklık ve su sorunu ile karşı karşıya kalacağı konusunda uzmanlar uyarıyor. AKP hükümeti ise bu soruna uzun vadeli ve etkili çözümler geliştirme yönünde adım atmıyor.

Türkiye, iklim değişikliği ve küresel ısınma yüzünden giderek artan büyük bir kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyor. Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporuna göre, Türkiye'nin çoğu bölgesinde kuraklık 10 kattan fazla artış gösterecek. Her 100 yılda bir gerçekleşen aşırı kuraklık, 10 yıldan birden de daha sık yaşanır hale gelecek. Binlerce bilim insanının oluşturduğu IPCC'nin raporu bunu vurguluyor.

KARAGÖZ-HACİVAT TULUATI İZLİYORUZ

Kuraklığın tarımda yol açtığı felakete karşı ciddi bir önlem almayan AKP hükümeti, aynı tavrı enerjide de sürdürüyor.

Enerji Bakanı **Taner Yıldız**, elektrik üretimi düşecek diyor, İran, Bulgaristan ve Gürcistan'dan elektrik ithalat edileceğini söylüyor. Yıldız, **“Biz 400 MW kadar İran'dan elektrik alabilecek bir yapıyı hazırlamış bulunuyoruz. Önümüzdeki yaz kuraklıktan kaynaklanan elektrik üretimi kısıtlaması olursa buradan bir kısmını telafi etmeyi düşünüyoruz”** açıklaması yaparken, Orman ve Su İşleri Bakanı **Veysel Eroğlu** ise tersini savunuyor; su sıkıntısı olmayacağını iddia ederek **“Barajlar dolu, istenen oranda enerji üretilbilir”** diyor. **“Enerji ithalatına gerek yok”** diyen Eroğlu, Büyükşehirlerde içme suyu sıkıntısı yaşanmayacağını da savunan Eroğlu, **“İstanbul'da su kesilirse bıyıklarımı keserim”** diye iddiaya giriyor.

Konuyla ilgili iki bakan sorumsuzca, birbirini yalanlayan, gayriciddi açıklamalarla adeta tuluat yapıyor, **Karagöz-Hacivat** oyunu oynuyor, kafa karıştırıyor.

AKP'NİN YANLIŞ ENERJİ POLİTİKALARININ FATURASI AĞIR OLACAK

AKP hükümetleri her akarsuya HES yapma saplantısı ile hareket etti. Diğer sürdürülebilir enerji kaynaklarının üretimdeki payı artmadı. Sürdürülebilir enerji kredilerinin tamamına yakını HES'lere plase edildi; güneş ve rüzgar projelerine hak ettiği önem verilmedi. Türkiye'nin güneş enerjisi ekonomik potansiyeli, hidroelektrik enerji potansiyelinin 2.5 katı. Oysa elektrik enerjisi üretiminin yaklaşık yüzde 25'i HES'lerden elde edilirken, güneş enerjisinin payı sadece yüzde 0.3 düzeyinde bulunuyor.

ENERJİDE SORUN YAPISAL

Türkiye'nin enerji talebinin büyük bölümü fosil kaynaklardan karşılanıyor. Bunların başında doğalgaz geliyor. Fosil kaynakları yetersiz olduğu için de Türkiye enerjide yüzde 73 oranında dışa bağımlı durumda. Bu bağımlılık ülkemizin siyasi ve ekonomik özgürlüğünü tehlikeye atıyor. Enerjide dışa bağımlılığın faturası oldukça ağır... 2013 yılında enerji maddeleri ithalatına ödenen döviz 56 milyar dolarla toplam ithalat faturasının yüzde 22'sini oluşturdu.

Türkiye'nin enerji alanındaki başlıca sorunları şunlar:

- ✓ Enerjide yüksek oranda dışa bağımlılık
- ✓ Arz sıkıntısı
- ✓ Yerli ve yenilenebilir kaynaklardan yeterli düzeyde yararlanılamaması
- ✓ Gerçekçi, uzun vadeli, yeterli, etkin enerji politikalarının olmayışı
- ✓ Enerji verimliliğinin etkin biçimde uygulanamaması
- ✓ Kamuda kurumlar arası koordinasyonun yetersizliği
- ✓ Özel sektör için yeterli destek ve teşvik mekanizmalarının uygulanamaması
- ✓ Sektörde uzman eksikliği

Bu sorunlara yeterli çözüm politikalarının geliştirilememesi durumunda izleyen yıllarda ülkemiz çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalacak. AKP hükümetinin ise kuraklıkla mücadele eylem planı olmadığı gibi enerji tasarruf planı da yok... AKP hükümetinin enerjide arz güvenliği ve ülke yararını gözeten planlı enerji politikaları zaten hiç ortada yok...

PEKİ SORUNLAR NASIL ÇÖZÜLÜR?

Enerji alanındaki yapısal sorunların çözümü için hükümet, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversiteler, TMMOB ve ilgili diğer tüm kuruluşlarla yeterli koordinasyonu sağlayarak, hem uzun vadeli planlar oluşturmalı, hem de kuraklık nedeniyle ufukta beliren krize karşı kısa vadeli önlemler için hızla harekete geçmelidir. Öncelikle şu adımlar acilen atılmalıdır:

- Gerçek anlamda rekabetçi bir piyasa oluşması sağlanarak üreticiye-yatırımcıya yatırım yapılabilir bir piyasa, tüketiciye de kaliteli hizmet sunumu sağlanmalıdır.
- Kuraklık vb. durumlar nedeniyle oluşan enerji açıklarını kapatmak için ithalata sarılmak yerine ve genel anlamda verimli kullanım için enerji tasarrufuna gidilmelidir.
- Türkiye'nin ithalata bağımlılığının azaltılması ve mevcut tüketimin 3.5 katına erişen yerel, yenilenebilir enerji kaynakları geliştirilmelidir.
- Dışa bağımlılığı azaltmak için yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması ve önümüzdeki yıllarda stratejik hale gelecek suyun kullanımını azaltmak için rüzgar, güneş, jeotermal HES dışı sürdürülebilir enerji kaynaklarına yatırım yapacaklara hızlı biçimde lisans verilerek bu yatırımların önünün açılması gerekiyor.
- Çevre ve ekonomi açısından sürdürülebilir bir enerji politikası için karbon salınımlarının azaltılması, kaynaklar geliştirilirken çevrenin dikkate alınması, sürdürülebilir yaşam hedeflenmelidir.

- Yenilenebilir enerjiye daha büyük teşvikle ve bununla paralel olarak yerli imalatın geliştirilmelidir.
- Devlet, yeterli destek ve teşvik mekanizmaları oluşturarak özel sektör yatırımlarının önünü açmalı; enerji yatırımlarına engel oluşturan durumları ortadan kaldırmak için yeterli düzeyde ve uygulanabilir yasalar çıkarılmalıdır.
- Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerine ve AB'ye katılım müzakerelerinde enerji faslının açılmasına katkıda bulunacak, entegre bir dış enerji politikası geliştirilmeli, dış politika ile enerji politikasının bütünleşik yapısı dikkate alınmalıdır.
- Ortadoğu'da özellikle komşu ülkelerde yaşanan terör, savaş gibi siyasi hareketlilikler, petrol ve doğalgaz gibi ürünlerin arzını güçleştirmektedir. Herhangi olumsuz bir süreçte Türkiye büyük bir elektrik ve enerji sorunuyla karşı karşıya kalabilir. Bu yüzden Türkiye, bölgede teröre ve savaşa destek vermek yerine, barışa ve istikrara oynamalıdır.
- Türkiye çoğu yenilenebilir olan pek çok yerel enerji kaynağına sahip, ancak çevre ve toplumsal boyutları görmezden gelen 'sorumsuz' politikalar sebebiyle insanlar kendi bölgelerinde her türlü enerji tesisinin inşasına haklı olarak karşı çıkmaktadır. Bu nedenle hidrolik santrallerde havza planlaması, ÇED, bilimsel can suyu hesabının olmazsa olmaz olduğu kabul edilmelidir. Tarım, orman arazilerine, SIT alanlarına, balık üreme bölgelerine santral yapılmamalıdır. Bu doğrultuda AB'nin 'Çevre Etki Değerlendirmesi' ve 'Stratejik Çevre Değerlendirmesi' yönetmelikleri referans alınmalı, sürece çeşitli tarafların katılımı sağlanmalıdır.